

ЦЕНТЪР ЗА
ИЗСЛЕДВАНЕ НА
ДЕМОКРАЦИЯТА

**ЕНЕРГИЙНА СТРАТЕГИЯ НА БЪЛГАРИЯ 2020: КОМЕНТАР И
ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА ПО-ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ**

Policy Brief No. 19, Ноември 2009

Енергетиката е ключов сектор за българската икономика, както поради големината на самия отрасъл, така и защото представлява важен елемент от националната конкурентоспособност. Това изисква решенията в сектора да се взимат на базата на достоверни и достъпни данни, широко обсъждане и ясно разписани стратегически приоритети, базирани на установени практики и механизми на добро управление. Последният стратегически документ на национално равнище е Енергийната стратегия на Република България от 2002 г.¹ Без нейното осъвременяване българското правителство предприе съществени инвестиционни ангажименти с дългосрочно въздействие върху енергетика, което е ярък пример за неспазване на практиките на доброто управление. Членството на страната в Европейския съюз (ЕС), преговорите за ограничаване на климатичните промени, финансовата и икономическата криза и включването на България в редица международни инвестиционни проекти промениха съществено условията за развитие на българската енергетика. Това изисква осъвременяване на енергийната стратегия на страната и осигуряване на по-добро и прозрачно управление в сектора.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ

За постигане на прозрачно и ефективно управление в сектора са нужни:

- Координация между институциите и съответните стратегически документи;
- Яснота, прозрачност и обосноваване в правата и задълженията на държавните органи;
- Използване на независими дългосрочни прогнози и сценарии, базирани на актуални и достоверни данни.

Стратегията трябва да:

- Постави рамка както на целите за развитие, така и на процеса на взимане на решения;
- Включи система от показатели за изпълнение на стратегията и механизми за нейното ревизиране;
- Очертае основните приоритети и инструменти за постигане целите.

¹ Приета с Решение на Министерски съвет 279 от 11 май 2002 г. и одобрена от Народното събрание на 17 юли 2002 г.

Настоящият момент предоставя добра възможност за осъвременяване на Енергийната стратегия, за да може тя да послужи като рамка при изготвянето на редица стратегически и работни документи, които се налагат не само от директивите на ЕС, но и от стремежа към по-добро и прозрачно управление на сектора. В първата част на настоящия анализ се разглеждат световните добри практики в управлението на сектора, както и в изготвянето на стратегически документи в енергийния сектор. Втората част е пряк коментар върху съществуващия проект на стратегия (версия ноември 2008 г.).

Добри практики в управлението на енергийния сектор и изготвянето на стратегически документи²

Държавни структури за координация и управление на политики свързани с енергетиката

I. Координация между институциите и съответните стратегически документи

С повишаване на международните усилия за борба с климатичните промени, нараства и политическия и социален натиск за поставяне на все по-амбициозни за една развиваща се икономика цели в тази насока. Като член на Европейския съюз (ЕС), България е поела обвързващи ангажименти за: намаляване на вредните емисии, минимален дял на възобновяеми енергийни източници (ВЕИ) и намаляване на енергийния интензитет. Това предполага политиките по развитие на енергетиката и опазване на околната среда да са добре координирани и взаимно-свързани. В този контекст, е наложително в енергийната стратегия да бъде очертана ясна визия за **изграждане на една по-ясна и стройна**

² Базиран на: Lessons Learned from the Energy Policies of IEA Countries: Key Cross-Cutting Issues 2007/2009, IEA; анализ на Центъра за изследване на демокрацията.

организация и взаимовръзка между държавните органи и институции отговорни за формулирането и реализацията на политиките в тези две социо-икономически сфери на развитие.

В редица страни-членки като Испания, Холандия и Италия добрата координация е постигната благодарение на **специално създадени 'между-министерски' органи, които осигуряват синхрона между редица свързани институции** що се отнася до климатичните промени: околна среда, енергетика, индустрия, жилищна политика, селско стопанство, развитие на технологиите, местно самоуправление и горско стопанство. Това е логична стъпка, тъй като устойчивото развитие и ефективното енергийно управление засягат голям брой сектори и нива на държавно управление. Само с координирани действия и действаща система за взаимен контрол е възможно постигането на поставените високи цели пред страната. В същото време, основавайки се на минал опит и оценка на ефективността на българската администрация, трябва да се отчете рискът при създаването на една подобна структура да се постигне обратен ефект: забавяне на вземането на решенията, увеличаване на административните спънки и корупционния риск, както и политически и икономически натиск от заинтересовани групи. За да се избегнат тези рискове, е необходимо координационните механизми да бъдат очертани ясно в стратегията в рамките на съществуващата институционална структура.

II. Яснота, прозрачност и обосновааност в правата и задълженията на държавните органи свързани с развитието на енергетиката (виж Приложение 1)

Първоначалният преглед на дейностите и отговорностите на институциите имащи най-пряко отношение към развитието на енергетиката показва, че могат да бъдат предприети редица стъпки за оптимизация на структурата на управлението на сектора. **Управлението в момента е поверено на**

различни министерства, агенции, дирекции и държавни дружества, между които често могат да възникнат припокриване на отговорности и противоречащи интереси. Енергийната стратегия трябва да осигури ясна схема на отговорността на отделните управленски структури и да зададе механизми за добро взаимодействие помежду им, като например:

- Отношението на отговорностите по политиката на климатични промени между **Министерството на икономиката, енергетиката и туризмът (МИЕТ)** и **Министерството на околната среда и водите (МОСВ)**. На какво равнище и в какъв формат трябва да се осъществява координацията на дейностите на двете министерства.
- Ролята на различните йерархични равнища на управление държавните дружества в енергетиката – министерства, холдинги, предприятия. Да се отграничават функциите на МИЕТ от тези на **Българския енергиен холдинг (БЕХ)** и разнородните предприятия в рамките на холдинга. Да се очертае логиката електроенергийния и газовия оператор да са в рамките на БЕХ. НЕК по същество също е холдинг, което повдига същите въпроси на припокриване на функции с БЕХ.
- Отграничаване и координиране на контролните функции на МИЕТ и БЕХ по отношение държавните предприятия в сектора и тези на **Министерство на финансите (МФ)**. В енергийни проекти се изразходват милиарди от бюджета и въпреки това, има неяснота за това кой и как е отговорен за взимането на инвестиционни решения, кой събира и съхранява финансова информация за целия сектор, как се ръководи доброто управление на държавните

предприятия, за да се гарантират добри финансови показатели. МФ има задължение да събира **3-месечните финансови отчети**, на държавните предприятия, с над 50% държавно участие³. Такива предприятия са: Булгаргаз, НЕК, Мини „Марица – Изток“ (Раднево), АЕЦ, ТЕЦ-овете, Държавно предприятие „Радиоактивни отпадъци“, ЕВН, Електроразпределение/Електроснабдяване, ЧЕЗ Разпределение/Електро, Петрол, Топливо, Топлофикация София и др. Въпреки, че тези отчети се събират като информация и от други ведомства, липсва публична информация за критичен анализ на състоянието на сектора.

- Премахване на предпоставки за възникване на конфликти между цели от различни политики засягащи енергетиката. **Агенцията за енергийна ефективност**, в рамките на Министерството на икономиката, енергетиката и туризма подпомага постигането на енергийна ефективност в крайното потребление, което е в разрез с интересите на производителите на електроенергия, чиито интереси се защитават от други агенции на същото ниво в структурата на МИЕТ. Конфликта на интереси вероятно е причината агенцията да не се занимава с такъв основен проблем като ефективността на производителите на енергия.
- Преосмисляне ролята на Народното събрание при взимането на стратегически решения в сектора – кои решения би следвало да бъдат задължително приемани от парламента и кои могат да бъдат съгласувани.

³ Постановление No 87 от 7 май 2008 г.

Като резултат на това раздробяване на управленските функции в цялата система се създават възможности за **размиване на правата и отговорностите и неспособност за взаимен и граждански контрол** върху множеството агенции, дирекции и предприятия. Липсва публичност и прозрачност за реалната дейност и успех в постигането на положените цели, което застрашава успехът на стратегическото планиране. Допълнителен проблем се явява обективността на независимия избор и свързаната с това **мандатност** на много от равнищата на управление в енергетиката.

Използване на независими дългосрочни прогнози и сценарии, базирани на актуални и достоверни данни

- I. **Енергийната стратегия, Стратегията за устойчиво развитие, както и редица свързани стратегически документи трябва да се предшества от изработването и приемането на независими експертни дългосрочни прогнози и сценарии.** Тези сценарии и прогнози трябва да се ревизират регулярно (2 – 3 години), а резултатите от тях да се отразят в свързаните стратегически и работни документи. Противно на установените добри практики, Проектът на Енергийна стратегия на България по план предшества изготвянето на такива енергийни прогнози и планове – в самата стратегия е обособена част изброяваща бъдещото подготвяне на документи като: Цялостен енергиен баланс до 2030; Прогноза и план за развитие на електрическата система; Прогноза и план за развитие на доставките на газ. Логиката на доброто управление предполага да се изработват стратегии и последващи планове след като се изгради достоверен модел на енергийната система, който да прогнозира възможни сценарии за развитие.

Моделирането на предлагането и търсенето, тоест основния енергиен баланс би трябвало да е първата стъпка в стратегическото управление на сектора.

II. **Основни принципи и добри практики⁴** при използването на дългосрочни прогнози и сценарии:

- Дългосрочност: повечето страни използват прогнозни модели до 2030
- Изготвят се прогнози за (списъкът не е изчерпателен):
  - Баланс на търсенето и предлагането
  - Промяна на енергийния интензитет на производството
  - Цена на намаляването на интензитета
  - Емисии на вредни парникови газове
  - Цена на покриването на целите за намаляване на емисиите
  - Реален дял на ВЕИ
  - Международна търговия с емисии
  - Международна търговия с електричество
- Най-често тези прогнози **се изготвят от съответните министерства на икономиката и енергетиката**, но понякога се включват и отдели на министерствата на околната среда. В някои случаи прогнозите се изготвят от независими национални агенции. В

⁴ Базирани на: Lessons Learned from the Energy Policies of IEA Countries: Key Cross-Cutting Issues 2007/2009, IEA; анализ на Центъра за изследване на демокрацията

скандинавските страни се използват и международни сравнения ('benchmarks').

➤ Повечето прогнози включват **между 3 и 5 сценария или анализи на чувствителността към промяна в ключови индикатори**, които показват влиянието на различните допускания, например относно: БВП, цена на електроенергията, различни енергийни политики, ограничения и цени на парниковите газове и др. Редица страни, като Чехия например, възлагат на подизпълнители изготвянето на специализирани **'криви на цената за намалените парникови емисии'**, които предвиждат каква ще е социалната и икономическа тежест на противодействието на климатичните промени.

➤ При изготвянето на такива планове и прогнози, правителството трябва да има предвид **целта** на прогнозите, както и тяхната **публика**. При всички случаи този тип прогнозиране има за цел **да осведоми институциите**, вземащи решения относно енергийните политики, за да се постигне оптималния баланс цена – полза. Често моделирането на прогнози и сценарии цели да подпомогне **бизнес решенията**, както и да внесе яснота за взетите решения както на **местата общественост**, така и на заинтересованите **международни институции**.

➤ Като подход, най-често се използва **оценка на цената и изпълнимостта** ('cost and feasibility') на постигането на дадени цели за защита на околната среда. Моделите с по-дългосрочен план обръщат внимание и на **развитието и широкото приложение на високите технологии**.

➤ Прогнозите и сценариите трябва да се **приемат от правителството официално и да се ревизират регулярно**, за да може на тяхната база да стъпят дългосрочните стратегии за енергетика, околна среда и устойчиво развитие

Енергийната стратегия поставя рамка както на целите за развитие на сектора така и на самия процес на вземане на решения.

Енергийната стратегия би трябвало да се ръководи от прозрачен и обоснован анализ, базиран на независима експертна оценка като по този начин създаде рамката, спрямо която да се изработят законите за сектора в България. Стратегията трябва да опише и обоснове самия процес на вземане на решения както по конкретни стратегически инвестиционни проекти, така и за промени в съществуващата нормативна рамка.

В този контекст е важно **да се отдели необходимото време и ресурси** за анализ на текущото състояние и възможните сценарии за развитие на българската енергетика.

За да се гарантира **независимостта на стратегията** от икономически интереси, тя трябва да се изготви с активното участие на независими експерти и представители на

гражданското общество. Досегашният консултативен процес е крайно недостатъчен, за да се осигури необходимото участие на всички заинтересовани страни

За да има стратегията от една страна по-широка политическа подкрепа и конструктивна критика, а от друга по-задължаващ характер, би следвало да се предвиди **текстът да бъде одобрен от Народното събрание на Република България**. По този начин ще се осигури плавен преход към законовите промени, които логически ще последват от обновената стратегия.

Включване на система от показатели за изпълнение на стратегията и механизми за нейното ревизиране

Стратегията би постигнала реално обозрима ефективност само тогава, когато включи в себе си **показатели за постигнат ефект**. Тези индикатори трябва да са:

- Обосновани и да оценяват правилния компонент
- Баланс от количествени и качествени измерения
- Обвързани с краен срок на изпълнение
- Обвързани с права и задължения на съответните институции
- Свързани с последствия при неизпълнението им

Стратегията следва да съдържа **механизми за осъвременяване** на базата на промените в социалната и икономическа среда, в която се изпълнява.

Коментар върху Проект на енергийна стратегия на Република България до 2020 г.

Съществуващият текст на Проекта на енергийна стратегия на България⁵ е добра отправна точка за дискусия. Проекто-стратегията отразява добре и е написана в синхрон с европейските стратегически цели за 2020 и с глобалните проблеми на сектора: устойчиво развитие, конкурентно способност и конкурентни пазари, енергийна сигурност. Настоящата стратегия обаче трябва да се прецизира, за да изпълни поставените си цели, а именно:

„...решаването на средносрочните проблеми на прехода към финансово стабилна и пазарно ориентирана енергетика чрез провеждане на институционални, регулаторни и структурни реформи с цел икономически ефективно и сигурно енергоснабдяване, съобразено с изискванията за опазване на околната среда...”

Енергийната стратегия и други стратегически и работни документи

⁵ Версия от ноември 2008 г. Налична на страницата на МИЕТ в интернет на адрес: <http://www.mee.government.bg/energy/energy/docs.html?id=252405> (последно достъпен на 22.11.2009 г.)

- I. Проектът за Енергийна стратегия на Република България (част 5: Стратегически документи) предвижда **изработката на ‘енергийни прогнози и планове’ едва след приемането на самата стратегия**. Това противоречи на добрите практики в областта – прогнозите за икономическо развитие, крайно потребление, и т.н. трябва да са не само независими от стратегията, но и да служат за нейното формиране. Възможно е прогнозите да се изработват успоредно и в синхрон със стратегията, но не и след нея. Плановите за изпълнение на стратегията е логично да се изработят успоредно и след нейното завършване, защото те помагат да се планират практическите дейности за постигането на целите ѝ.
- II. В текста на проекто-стратегията **не са поставени ясни крайни срокове за изработването на тези допълнителни документи, нито институциите отговорни за тях**. По този начин е трудно да се търси отговорност и прозрачност по тяхното изпълнение.
- III. Липсват препоръки и очертани механизми за **прозрачност при разработването на допълнителните документи**. Това е особено голям пропуск в частта ‘прогнози и планове’, тъй като съответните модели могат да се създадат с такива параметри и допускания, че да обслужват определени интереси. Конкретен риск е преувеличаването в такива модели на растежа на крайното потребление - **очакваното потребление се завишава**, за да се обосноват инвестиционните планове на държавните дружества в нови мощности и ре-хабилитационни проекти.
- IV. Предвидените междинни прогнози са за всеки 5 години. Добрите практики

предвиждат **ревизиране на прогнозите на всеки 2-3 години**.

- V. Не е предвидено **отделно изследване на реалния потенциал на енергийната ефективност на България – както при крайното потребление така и при производството**. Такова едно изследване изисква човешки и финансов ресурс, но е крайно необходимо при изготвянето на реални планове, защото България има огромен потенциал за енерго-спестяване.

Стратегията като обосновка на инвестиционни планове

Документът, макар и непряко, **служи за обосновка на агресивни инвестиционни планове**. Частта ‘Прогнози за развитие и очаквани резултати 2020 – 2030 г.’ ясно показва увереността в голям положителен растеж на крайното потребление, а от там и необходимостта от инвестирането в мащабни нови мощности. Тъй като липсва обосновка на приетите допускания (‘assumptions’) за икономическо развитие, експертите и обществеността са лишени от правото на независима преценка. Нужно е да се опишат ясни контролни механизми, които да обвържат коректно заложените прогнози с обосновката на държавни инвестиционни проекти.

Бъдещето като един ясен сценарий

В същата **прогнозна част на проекто-стратегията напълно липсват сценарии** – бъдещето е видяно като неоспоримо, на фона на растяща световна несигурност, особено в енергийния сектор. Необходимо е да се предоставят поне 3 възможни сценария, **базирани на моделиране и достоверни данни**. Необходимо е да се създаде **единен и прозрачен модел, който да прогнозира както основния енергиен баланс, така и цената на отделните възможни политики и варианти на енергийната система**.

Механизми за вземане на решения

Основен пропуск в проекто-стратегията е липсата на ясно **описание на механизмите, правилата и последователността при вземане на решения от стратегическа и финансова важност за държавата**. Не са ясни правилата за изготвяне на анализ разходи-ползи при оценката на стратегически проекти, като например АЕЦ Белене. Стратегията трябва ясно да описва какви са необходимите процедури и механизми за вземане на подобни решения, които би трябвало да са нейно логично продължение. Стратегията би трябвало не само да постави приоритетите на сектора, но и да опише **стъпките и отговорностите при вземане на решенията**. Стратегията трябва да опише и **механизмите за постигане на прозрачност** при вземането на тези решения.

Механизми и условия за преразглеждане на стратегията

Проекто-стратегията **не предвижда условия и механизми, при които нейния текст да се ревизира**. Глобалната икономическа криза е добър пример за условие, което би наложило ревизиране на краткосрочните и средносрочните планове в сектора.

Времева рамка

Стратегията не включва **времеви рамки за изпълнение на конкретните стратегически решения**. По този начин конкретните стъпки биха могли да се отлагат и разтеглят във времето, без да се постига особен напредък в развитието на сектора.

Оценка на риска и планове за действие в извънредни ситуации

Стратегията трябва да **изисква разработването на оценка на риска и план за спешни ситуации**. През изминалата газова криза, например, стана ясно, че правителството не разполага с такива планове за кризисни ситуации. Разнобоят в изнасяните публично информации за наличните запаси на

газ по време на кризата създадоха впечатление за липса на координация и хаос.

Пакети „Преодоляване на различията” и „Оползотворяване на възможностите”

Пакетите от стратегически решения, описани в стратегията, са добър похват за групиране и анализ на стратегическите посоки за развитие на сектора, но могат да се подобрят в следните насоки:

- I. **Не е ясно кои институции са отговорни за постигането на целите**, в какви времеви рамки и какви са последствията за институциите и държавата от тяхното неизпълнение
- II. Пакет „Оползотворяване на възможностите” изглежда **дава имплицитен приоритет за развитие на големи инвестиционни проекти за увеличаване на производството (ядрено и въглищно)**, позициониране на Български енергиен холдинг (БЕХ) като лидер в Централна и Източна Европа, България като енергиен център, и т.н., без да има адекватна обосновка на това решение
- III. **Много от индикаторите са пределно общи и позволяват свободна интерпретация**, като например: индикатор за „Модернизирани на управлението на интегрираните в „Български енергиен холдинг» дружества” е „Прозрачност и добри управленски практики”

Индикатори за оценка на мерките:

Наличност	•Наличие на: закони, програми, методологии, планове, публично представени мерки
Релевантност	• Мярката консистентна ли е с поставените цели?
Спазване на сроковете	• Мярката проложена ли е в рамките на заложените в графика крайни срокове?
Прогрес на имплементацията	• Мярката изпълнена ли е до край?
Качество	• Мярката изпълнена ли е в синхрон с добрите практики и стандарти в областта?
Количествени индикатори за резултати	• Такива индикатори са: брой обучения, брой обучени служители, и др.
Ефективност	• Оценка на баланса цена-ефективност

Процес, механизми, данни и цели

В момента проекто-стратегията отделя много внимание на цели и амбиции, но не фокусира достатъчно върху **процесите и механизмите, които да регулират сектора, както и на реалните данни и модели**. Няма ясно описани механизми за контрол, вземане на решения и провизии за ревизии на допусканията и на самия текст.

- I. По-конкретно, **няма описан механизъм за вземане на решения за големи инвестиционни проекти** като Бургас-Александрополис, АЕЦ Белене и Южен Поток. Трябва да има добре разписани стъпки и прозрачност при всички мащабни инвестиционни проекти на държавата в енергийния сектор: прозрачен, квалифициран и независим анализ на разходите и ползите; ясни договорни отношения с подизпълнители, външни инвеститори и финансиращи организации; мониторинг на управлението и разходите при изпълнение на проектите, и т.н. Например, трябва да

се осигурят механизми, които да не допускат лоши управленски практики

подобни на случая с АЕЦ Белене, в който проект са инвестирани държавни средства и е започнат строеж, без да е изчистен въпроса за външния инвеститор и без да е структурирана компанията за изпълнение. Като резултат държавата рискува да понесе огромни щети при забавянето и неизпълнението на проекта.

- II. Частта с данни в стратегията „**Прогнози за развитие и очаквани резултати 2020 – 2030 г.**” е сравнително кратка и вместена в края на документа – почти като илюстративна част. Вместо това прогнозите и очакваните промени в макроикономическия климат би следвало да заемат централна част и да служат като обосновка на поставените макро и микро цели.

Спорни в тази част са не само самите числа, но и използваните допускания. Допусканията не са ясно изразени и не са поставени под обсъждане. Оптимистичните графики са сякаш ‘напаснати’, за да потвърдят агресивните цели поставени в стратегията. Такъв пример е графиките с увеличението в крайното потребление от една страна и увеличаване на мощностите от друга.

Колко струват алтернативните енергийни политики и до колко са постижими

Никъде в стратегията не се споменават **социалната, екологична и финансова цена на различните алтернативи на енергийни политики**. Тоест няма ясен анализ на това какви опции има и защо са избрали именно единствено предлаганите. Нужен е точен анализ разход-полза и то в дългосрочен план. Ако стратегията защитава тезата, че България цели да бъде енергиен център на Балканите, то гражданите имат право да знаят какво ще

струва подобно усилие - на тях и на следващите поколения. Ако се строят нови ядрени мощности - какво ще се случи с отпадъците и колко ще струва? Ако се присъединят 16% ВЕИ - каква ще бъде реалната тежест върху сметките за ток? Ако се спрат остарелите ТЕЦ-ове - каква е нуждата и от какви заместващи мощности? Кога кои мощности ще трябва да се спрат и дали е цено-съобразно да се инвестира в скъпи рехабилитационни проекти? Нови страничленки на ЕС като Чехия заплащат на водещи консултантски компании да пресметнат ценовата крива на намалението на вредните газове, т.е. колко ще струва реално за икономиката при различни сценарии на цената на CO2 емисиите. Такъв тип анализи са скъпи, но нужни, за да се вземат правилните решения. Ако стратегията не може да отговори на тези комплексни въпроси, то тя може да постави рамки, механизми и крайни срокове за достигането до тези разчети.

Когато се взимат важни стратегически решения за дългосрочната държавна политика в сектора **цената е само един от многото фактори**. Има вътрешен и външен икономически и политически натиск да се избере конкретен модел на вземане на решения. **Тези допълнителни фактори трябва да се опишат и да се обособят тежестта, които те имат**. Ако например безработицата в миньорските области е важен фактор, нека това е ясно, вместо да се прикриват социалните функции на иначе губещи предприятия.

Фокус върху енергийната ефективност за постигане на енергийна сигурност и борба с климатичните промени: крайно потребление и производството

Енергийната ефективност (при потреблението и производството) е най-разходо-спестяващия метод за увеличаване на енергийната сигурност и намаление на последиците от климатичните промени. Въпреки, че Законът за енергийна ефективност бе приет есента на 2008, все още

неговият ефект върху политиката остава незначителен. Вместо това, държавата, често подтиквана от интереса на енергийни лобита, продължава да разглежда като най-висок приоритет именно увеличаването на производствения капацитет. Необходимо е енергийната ефективност да се заложи като приоритет, не само по документи, но и на оперативното ниво – да се предприемат необходимите организационни и законови мерки за прилагането на нормативните наредби в тази насока.

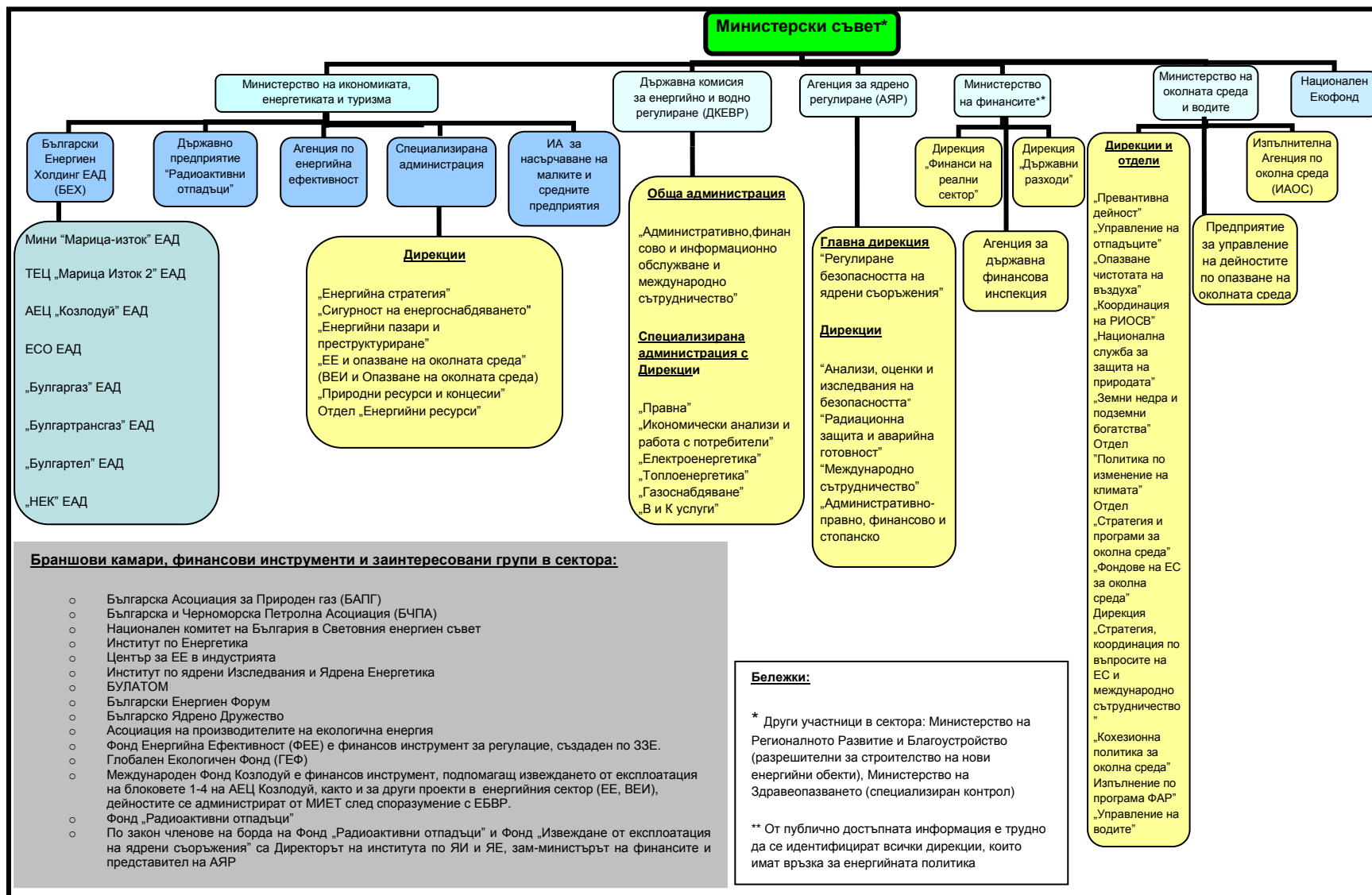
Дефиниране на термини

Не всички термини в стратегията са дефинирани с оглед тяхното политическо и икономическо значение. Например ядреното гориво се приема за 'местен' източник, което променя динамиката в анализа на енергийната зависимост.

'Top down' подход

Стратегията защитава и утвърждава модела на визии и директиви '**спускани отгоре**'. Текстът обсъжда големите енергийни цели и проекти, без да обръща особено внимание на **малките предприятия и домакинствата** – на техните проблеми и удачните за тях решения. В много страни се работи в посока интегрирането на малки независими енергийно общности, в подкрепа на зелени бизнес решения и с подход 'от долу-нагоре' при вземането на стратегически решения.

Приложение 1. Основни държавни институции за управление на енергетиката и устойчивото развитие

Браншови камари, финансови инструменти и заинтересовани групи в сектора:

- Българска Асоциация за Природен газ (БАПГ)
- Българска и Черноморска Петролна Асоциация (БЧПА)
- Национален комитет на България в Световния енергиен съвет
- Институт по Енергетика
- Център за ЕЕ в индустрията
- Институт по ядрени Изследвания и Ядрена Енергетика
- БУЛАТОМ
- Български Енергиен Форум
- Българско Ядрено Дружество
- Асоциация на производителите на екологична енергия
- Фонд Енергийна Ефективност (ФЕЕ) е финансов инструмент за регулации, създаден по ЗЗЕ.
- Глобален Екологичен Фонд (ГЕФ)
- Международен Фонд Козлодуй е финансов инструмент, подпомагащ извеждането от експлоатация на блоковете 1-4 на АЕЦ Козлодуй, както и за други проекти в енергийния сектор (ЕЕ, ВЕИ), дейностите се администратират от МИЕТ след споразумение с ЕББР.
- Фонд „Радиоактивни отпадъци“
- По закон членове на борда на Фонд „Радиоактивни отпадъци“ и Фонд „Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения“ са Директорът на института по ЯИ и ЯЕ, зам-министърът на финансите и представител на АЯР

Бележки:

* Други участници в сектора: Министерство на Регионалното Развитие и Благоустройство (разрешителни за строителство на нови енергийни обекти), Министерство на Здравеопазването (специализиран контрол)

** От публично достъпната информация е трудно да се идентифицират всички дирекции, които имат връзка за енергийната политика